Projecte Orenetes

El projecte orenetes

De Sinera a Catalunya, amb una picada d'ullet a Suïssa[1]

22/06/2026

Pere Alzina Bilbeny i Enric Badosa Malagelada

L'oreneta cuablanca (*Delichon urbicum*) és un ocell migrador que conviu amb nosaltres a pobles i ciutats. S'identifica fàcilment per la seva coloració contrastada blanca i negra, i pel seu carpó blanc. / Alexis Lours.

Cinc cèntims de l'oreneta cuablanca, una veïna nostra

L'oreneta cuablanca (*Delichon urbicum*) és un ocell que conviu estretament amb nosaltres als pobles i ciutats del país. És un ocell migrador de la família de les orenetes (*Hirundinidae*) que es detecta molt fàcilment gràcies als nius esfèrics de fang que basteix a les façanes de les cases, a la vista de qualsevol vianant, per poc curiós que sigui.

L'oreneta cuablanca és una de les cinc espècies d'oreneta que nidifiquen als Països Catalans i s'identifica fàcilment per la seva coloració contrastada blanca i negra i pel carpó blanc pel qual se la denomina, tot i que el nom popular del Maresme és més precís i acurat: culblanc. Comencen a arribar de l'Àfrica a finals de febrer i romanen al nostre país fins a finals d'octubre, quan retornen a l'Àfrica subsahariana a passar-hi l'hivern. Durant el temps que conviuen amb nosaltres, poden fer dues o tres postes d'uns quatre ous cadascuna. Els pollets de les primeres postes ajuden els progenitors a peixar els pollets de les darreres.

S'alimenten exclusivament d'insectes que capturen al vol i, per tant, poden ajudar a controlar plagues. Per a construir els nius, arrepleguen amb el bec boletes de fang de rius, rieres i rials, tant dels marges com de sengles desembocadures. Boleta a boleta, enllesteixen el niu al cap d'una setmana, aproximadament, en una activitat compartida per ambdós sexes. Tenen predilecció per bastir els nius en façanes d'edificis en les que hi sobresurten estructures (mènsules, ràfecs de teula, balconades, elements voladissos, tubs de desguàs d'aigües pluvials, etc.) que faciliten la seva fixació i adherència. Tendeixen, també, a fer colònies de mida variable, des de grupets de dos o tres nius fins a alguns centenars.

Les orenetes cuablanca, també conegudes com a culblancs, arrepleguen boletes de fang per construir els seus nius. Per a ubicar-los, tenen predilecció per les façanes d'edificis d'on sobresurten estructures que faciliten la seva fixació i adherència. / Allan Hopkins.

L'oreneta cuablanca, en època reproductora, es distribueix àmpliament per Europa, Àsia central i el nord-oest de l'Àfrica, mentre que a l'hivern es concentra a gairebé tota l'Àfrica subsahariana i, en menor grau, a les penínsules Aràbiga i Índia. Als Països Catalans, per exemple, la trobem criant des de ran de mar fins als 2.000 metres d'altura. La mida de la població europea s'estima entre els 11,5 i els 24 milions de parelles, de les quals entre 75.000 i 150.000 serien a Catalunya. Aquí és una espècie legalment protegida en la categoria menor (D), en tant que insectívora, i el seu estat de conservació és de «Preocupació menor» (LC), tant a Catalunya com a Europa. Tot i aquest estat de conservació en els àmbits català i europeu, val a dir que hi ha declivis de poblacions locals per causes diverses, com ara la pèrdua d'hàbitat, la manca de fang, la destrossa dels nius per part nostra o també per canvis meteorològics molt sobtats i bruscos. Això no obstant, a Catalunya, la població s'ha mantingut força estable en els darrers vint anys, però en augment si es parteix de quaranta anys enrere.

Arenys de Mar, el bressol del Projecte Orenetes

El 1998, els qui signen aquest article van fer el primer cens d'orenetes a la vila maresmenca d'Arenys de Mar. Abans, però, vam idear una metodologia específica en què teníem en compte dades diverses per a cadascun dels nius, individualitzats: carrer, número, planta del niu, amplada del carrer, edat de l'edifici, orientació de la façana, orientació del niu, orientació de l'entrada del niu, etc. Carrer a carrer, avinguda a avinguda, plaça a plaça, edifici a edifici… anàvem apuntant i observant tots els nius que érem capaços de trobar, fins a un total de 203. A més, un sol edifici, l'anomenat Mont Calvari, al bell mig del port d'Arenys, aplegava 58 nius, un 25 % del total arenyenc. L'any 2000, dos anys després, vam tornar a repetir el cens, amb metodologia idèntica, que va revelar un augment del 26,6 % dels nius: de 203 es va passar a 257. Aquell any, el Mont Calvari hostatjava el 31 % de la població arenyenca, amb més nius i un percentatge més elevat respecte al total arenyenc.

El 2004, però, va tenir lloc un succés que fou clau en l'esdevenidor del projecte: els propietaris de l'edifici Mont Calvari decidiren restaurar tota la façana. Malgrat els nostres consells preventius, l'inici de les obres va coincidir, justament, amb el període d'arribada de les orenetes al niu. La bastida ja era construïda, de forma que recobria i tapava tota la façana i, és clar, impedia que les orenetes poguessin accedir als nius. De seguida es van mobilitzar les parts implicades (els propietaris de l'edifici, els autors dels censos, alguns polítics i tècnics municipals, alguns tècnics de Ports de la Generalitat, l'arquitecte i els responsables de l'empresa constructora) i, gràcies a això, es va acceptar la modificació de la bastida per permetre l'accés als nius i, així, salvar la principal colònia de cria d'Arenys de Mar.

Les orenetes cuablanca basteixen els nius aprofitant estructures dels edificis com ara mènsules, ràfecs de teula, balconades, elements voladissos, tubs de desguàs d'aigües pluvials… Les colònies són de mida variable, des de grupets de dos o tres nius fins a alguns centenars. / Sylvère Corre.

La premsa no restà aliena a aquest èxit local de preservació del patrimoni natural i en va fer molta difusió. Fou aleshores quan en Jordi Sargatal –qui llavors era el director de la Fundació Territori i Paisatge de la Caixa de Catalunya– es va posar en contacte amb els autors del cens i va fixar una reunió conjunta a la Pedrera de Barcelona, a tres bandes, amb membres de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO). A l'hora de plantejar el projecte futur es va decidir adaptar i simplificar la metodologia «arenyenca» per exportar-la a la resta del país. Així fou com va aparèixer el Projecte Orenetes (www.orenetes.cat), coordinat per l'ICO i finançat inicialment per la Fundació Territori i Paisatge. Després de treballar-hi conjuntament, el projecte es va presentar a la premsa especialitzada i generalista el maig del 2007, tant a Barcelona (a la Pedrera) com a Arenys de Mar, al Mont Calvari, pel seu alt valor simbòlic.

El Projecte Orenetes s'escampa pel país i… fora del país!

En el període 2007-2025 s'han executat divuit campanyes de cens a Catalunya gràcies a les quals s'han georeferenciat 337.180 nius, de 556 municipis, amb el treball abnegat de 2.475 voluntaris corresponents al 100 % de les comarques de Catalunya. Ens ha proporcionat dades curioses i interessants, com ara saber que Vallfogona de Riucorb és el municipi amb més nius per cap (14 nius/habitant); que Lleida és el municipi amb més nius sencers (1.012 el 2009) i que, a més, hi ha l'edifici –la catedral– amb més nius del país (859!), o que, per exemple, Cerdanyola del Vallès té l'honor de tenir el niu més alt, en una 16a planta. A més, a través del recompte de nius, s'han pogut fer càlculs estimatius de les tones d'insectes que es cruspeixen les orenetes dels nius censats el 2025: 103 tones! Durant aquest període de temps, el projecte s'ha exportat a Suïssa (2000-2002) i, darrerament, s'hi han incorporat municipis d'Andorra (des del 2012), de les Illes Balears (des del 2012) i del País Valencià (des del 2014).

Ara per ara, esperem que el projecte continuï sent alimentat per milers i milers de dades, que facilitin l'inventari i el coneixement del patrimoni natural i arquitectònic del nostre país, que afavoreixin la socialització amb els nostres veïns i que, finalment, il·luminin la gestió en clau positiva de l'espècie, i així potenciar les polítiques de suport i limitar les que en són contràries.

Com es fan els censos?

Els censos d'orenetes cuablanca els fan persones o entitats diverses (escoles, instituts, caus, esplais, associacions naturalistes…) que desitgen col·laborar amb el Projecte Orenetes, sense que sigui gens necessari que tinguin coneixements previs d'ornitologia. A la pàgina web del projecte s'hi troba tota la informació: la forma de registrar-se com a participant, les fitxes i guies, així com les recomanacions a l'hora de planificar un cens, que pot ser de tot un municipi o només d'un barri, en funció de la grandària de la localitat i el nombre de nius presents. La campanya de recollida de mostres s'inicia l'1 de maig i finalitza el 31 de juliol, coincidint amb el període de nidificació de les orenetes al nostre territori. El sistema més ràpid de cens i recollida de dades al moment en què es fa el cens és utilitzant l'aplicació del projecte (només disponible per a Android). Tanmateix, si no es disposa de cap terminal Android, es poden recollir manualment les dades fent servir la fitxa de camp del projecte i després introduir-les al web.

Instruccions per a fer el cens:
https://orenetes.cat/instruccions

Pere Alzina Bilbeny
Enric Badosa Malagelada

NOTES

1. Sinera (Arenys escrit a l'inrevés) és el nom que Salvador Espriu empra per a referir-se a la població maresmenca d'Arenys de Mar –on estiuejava de petit– en les seves obres.

© Mètode 2026 - 129. Exercir el pensament crític - Volum 2

"Un de cada tres nius d'oreneta cuablanca encara és destruït"

"El projecte és un indicador de la sensibilitat ambiental de la ciutadania. Dels que hi participen i dels que tenen nius a casa"

"Fins ara hi ha hagut al voltant de 325.000 nius censats i tots fixats en el mapa, amb un 90% de totes les comarques cobertes"

Pere Alzina

Biòleg, consultor ambiental i impulsor del Projecte Orenetes

Teresa Márquez - Arenys de Mar - 1 setembre 2024

El biòleg Pere Alzina, fotografiat fa pocs dies a Arenys de Mar, d'on és fill. JUANMA RAMOS.

Pere Alzina és biòleg, ornitòleg, comunicador, consultor ambiental i un home arrelat a la natura. L'any 1998 va posar en marxa amb el company Enric Badosa un primer cens de nius d'oreneta cuablanca a Arenys de Mar per determinar-ne l'estat i que esdevindria la llavor d'un estudi en clau de Països Catalans únic al món que ja ha complert disset anys a càrrec de l'Institut Català d'Ornitologia.

L'origen del Projecte Orenetes és molt local.

Cert. L'any 1998, el company Enric Badosa i jo mateix vam encetar un cens dels nius d'oreneta cuablanca (*Delichon urbica*) que hi havia a Arenys de Mar i que vam anar actualitzant periòdicament en anys posteriors. El Calvari, un edifici icònic del port del municipi, reunia un terç dels nius i el 2004, quan van començar a fer-hi obres i a aixecar-hi una bastida, no van tenir en compte que tapaven l'accés dels ocells que hi arribaven. Vam fer campanya i els mateixos propietaris van propiciar que s'obrís un accés perquè els animals poguessin tornar als seus nius. Allò va tenir cert ressò mediàtic al país i va propiciar que des de l'ara desapareguda Fundació Territori i Paisatge, amb Jordi Sargatal al capdavant, i l'Institut Català d'Ornitologia s'engegués un projecte molt més ambiciós.

Què consistia en...?

A fer extensiu el recompte de nius arreu del país, les illes Balears i el País Valencià, gràcies a la col·laboració ciutadana per conèixer de primera mà quina era la situació d'aquesta espècie. Des del començament es va obrir a tothom: centres educatius, associacions, persones a títol individual i professionals o aficionats a les aus. Es va presentar el maig del 2007 a dos espais, per a la premsa especialitzada a l'edifici de la Pedrera, seu de la Fundació Territori i Paisatge, i, posteriorment, a l'edifici del Calvari d'Arenys de Mar. Els primers anys hi va haver un gran nombre de voluntaris i a finals del 2009, quan la fundació desapareix, l'Institut Català d'Ornitologia se'n fa càrrec amb els recursos propis. En aquest moment estem parlant que es tracta d'un projecte sense parió a tot el món.

Disset anys donen per a molt.

Disset anys pel que fa a continuïtat d'un programa és molt important. En aquest període hi ha hagut, entre d'altres, dos moments destacats. D'una banda, que durant uns anys es va exportar a Suïssa, on es va utilitzar la mateixa metodologia i amb les diverses llengües que es parlen en aquell país. L'altre correspon al canvi a l'hora d'entrar les dades. Es canvia el llapis i el paper per un app que fixa immediatament la informació al web. Fins ara hi ha hagut al voltant de 325.000 nius censats i tots fixats en el mapa, amb un 90% de totes les comarques catalanes cobertes.

Com es treballa?

Amb una metodologia molt senzilla que esperona els col·laboradors. Cada persona o entitat pot triar l'extensió de l'espai que vol censar, sigui una part o tot el municipi. El cens es fa seguint una unitat de mostreig que defineix l'àrea estudiada i s'ha de fer de l'1 de maig al 31 de juliol, que és l'època en què hi ha orenetes. Els participants han de recórrer els carrers i edificis inclosos dins la zona de mostreig a la recerca de nius, que aniran apuntant amb les dades corresponents i penjant al web.

No té final.

No. És un projecte de ciència ciutadana que es manté en el temps i permet conèixer l'estat actual de l'oreneta cuablanca. L'escenari perfecte implicaria fer el cens cada any a cada lloc, però això depèn molt de la disponibilitat i l'esforç dels voluntaris. Tot i això, prendre la temperatura cada dos o tres anys permet dibuixar amb precisió quin és l'escenari. El projecte és un indicador de la sensibilitat ambiental de la ciutadania. No només de qui hi participa, sinó en especial de la gent que té nius a casa seva i que ha de saber que estan protegits per llei, catalana, espanyola i europea, i que destruir-los pot comportar multes molt elevades.

Se'n fan malbé gaires?

L'oreneta cuablanca és una espècie protegida, encara que cal remarcar que no està en perill d'extinció. Malgrat això, el projecte ha permès establir que, encara avui, un de cada tres nius és destruït per la mà humana. Aquesta és la dada negativa. La positiva és que, malgrat això, la població no para de créixer.

Més enllà de la protecció com a au, quins beneficis aporta l'oreneta cuablanca?

S'ha demostrat en estudis de poblacions txeques i del Regne Unit que són un indicador clar del nivell de la qualitat atmosfèrica. Com més contaminació, menys orenetes. És fàcil de deduir, perquè aquests animals s'alimenten de plàncton aeri, d'insectes microscòpics, que es redueix quan hi ha més contaminació.

Per què l'oreneta cuablanca i no una altra?

A Catalunya tenim cinc espècies d'orenetes amb característiques prou diferents. Cadascuna fa el niu a llocs diversos i amb una forma específica. L'avantatge de la cuablanca és que està distribuïda arreu del país i la pots trobar tant a la Terra Alta, com al Segrià o al Barcelonès i al Pirineu. A més, nidifica a la façana de les cases, perquè majoritàriament es mou en àmbits urbans i no has de trucar al timbre per entrar i demanar que et deixin veure els nius. Això és molt important perquè no afecta el mon privat de les persones i facilita moltíssim el recompte. En el cas de l'oreneta comuna, que curiosament en els grans pobles i ciutats és la menys comuna, també està present arreu de Catalunya, però fa el niu dins les cases, a les eixides, estables i pallers i exigeix entrar dins la privacitat de les persones, amb tot el que comporta.Al començament vam dubtar de posar el nom propi del Maresme, que és oreneta culblanc, però potser era massa precís i poc conegut. En català té molts noms. També es va concretar perquè inicialment no es descartava poder engegar un altre projecte amb un altre tipus d'oreneta.

Coneixem prou les orenetes?

No massa bé, tot i que formen part habitual del nostre paisatge urbà. La major part de les persones continua confonent les orenetes amb els falciots. Al Maresme també en diem culblanc i magall, un nom molt bonic que fa referència a la forma de les ales que s'assembla a l'eina de pagès. Els magalls son la banda sonora de l'hora blava, quan cau el sol i sentim aquells xiscles aguts dels estols. Son molt nombrosos. El parentesc d'una oreneta amb un falciot és tan llunyà com el d'una oreneta amb un ànec. Son grups diferents d'ocells i està més emparentada amb un pardal o amb un pinçà que no pas amb un falciot.

Però bé que es fa notar.

Sí, algú diria que per les molèsties que ocasionen embrutint el terra amb els excrements. Uns excrements que també son una font d'informació importantíssima i que estan compostos d'ales, hèlitres, caps i potes d'insectes alats. Son eixuts i secs, però embruten.

Com es mouen?

És una espècie migradora que arriba a Catalunya a finals de març i comença a marxar a finals d'agost, encara que se'n poden veure fins a les darreres setmanes d'octubre. Són majoritàriament monògames. Acostumen a tornar al mateix niu, que és molt característic i amb una forma esfèrica amb una petita obertura d'entre dos i tres centímetres per o entren i surten. Quan arriben, s'aparellen i ponen els ous, normalment entre tres i cinc. De l'incubació que s'allarga al voltant de dues setmanes, s'encarreguen pare i mare igual que de l'alimentació. Amb tres setmanes, els pollets poden volar. És molt bonic de veure com fan el niu, perquè van a buscar el fang a les desembocadures de rials i rius. El construeixen de baix a dalt i a mesura que va prenent forma va canviant de color. Triguen al voltant d'una setmana. En aquest sentit, a les grans ciutats cada cop es va buidant més el centre de la presencia d'aquestes orenetes perquè els queda més lluny el lloc on trobar el fang per poder fer el niu. Les colònies es traslladen cap als afores, on encara hi ha espais on podran trobar el material.

Tinc entès que comparteixen tasques.

Una de les més curioses és la cria cooperativa. Poden fer dues o tres postes per temporada. Les primeres cries quan marxen no ho fan per sempre, perquè tornen al niu a ajudar els pares a alimentar els germans nascuts després.

Amb tots aquests anys d'estudi, hi ha alguna zona especiament prolífica en orenetes cuablanca?

Les densitats es concentren en els cursos d'aigua per obtenir el material amb què fer els seus nius. Això es veu molt bé en una web que ha creat l'ICO i que es diu sioc.cat (Servidor d'Informació Ornitològica de Catalunya) i que és una de les millors webs que hi ha a Europa per conèixer la presència i l'absència de les aus al país. Es troben sobretot al voltant del riu Ebre,

Noguera Pallaresa, Segre, afluents menors de l'Ebre, Foix, Gaià i Francolí, Llobregat, Besòs, Tordera i tots els rials i rieres… Disposar de fang és un aspecte cabdal. En el projecte inicial ja proposàvem un seguit de mesures per afavorir la presència de l'espècie com era instal·lar nius de fang a les façanes o llocs amb fang humit propers als espais on nidifiquen, perquè tinguin el material molt més a prop.

Hi ha més sensibilització per part de la ciutadania?

Crec que no massa. El percentatge de nius trencats per la mà humana és un exemple clar. Cal remarcar, però, que tant l'Enric Badosa com jo mateix vam fer un pas al costat després que el Projecte Orenetes es posés en marxa i passés a ser gestionat per l'Institut Català d'Ornitologia, amb Gabriel Gargallo i Sergi Herrando al capdavant. Seria interessant saber si aquest nombre de nius trencats es manté amb el temps, perquè ens donaria una dada objectivable sobre si la situació empitjora o millora. Tot i això, sí que hi ha hagut un canvi normatiu important, perquè ara estan més protegits per llei i la seva destrucció pot comportar sanció. S'ha acabat amb la impunitat de les obres que arrasaven amb els nius sense cap mirament. Hi ha una aplicació de l'administració on queden registrats els nius d'espècies protegides a cada immoble i que es d'obligat compliment consultar i fer-ne un informe abans no s'hi actuï urbanístícament per aplicar les mesures preventives o correctores que calgui. De fet hem millorat molt en la difusió, però encara queda molt camí per fer.

Volem salvar les balenes, però no coneixem els animals amb els que compartim l'espai més proper.

Vam elaborar un projecte que es deia Els altres veïns i que visibilitzava i ajudava a difondre aquelles espècies de flora i fauna que teníem a casa estant. La tórtora turca que ens desperta al matí, els coloms que es mengen les engrunes del pa, les gavines que baixen als patis de les escoles a agafar l'entrepà dels escolars, les cotorres argentines que han ocupat les palmeres dels passejos, el verdum, la cadernera, el pardal, però també les formigues i les paneroles o el pi i l'om de la plaça davant de casa. Fins ara hem destinat la major part de polítiques de difusió, de comunicació, de sensibilització i de seducció de fauna i vegetació d'allò més allunyat. Al Delta de l'Ebre o al Parc Nacional d'Aigüestortes hi va qui té possibilitats. Per això trenco una llança a favor de la fauna i la flora urbana, aquella que comparteix amb nosaltres el dia a dia i que hauria d'entrar de ple al cau, a l'escola i a la societat en general.

Què és el Projecte Orenetes?

El projecte

El projecte Orenetes és una iniciativa d'estudi dels ocells i el medi urbà basada en la participació ciutadana i en el seguiment dels nius d'oreneta cuablanca (*Delichon urbicum*) dels pobles i ciutats de Catalunya, Balears i País Valencià.

A qui s'adreça?

A qualsevol persona o col·lectiu que, sense necessitat de tenir coneixements previs sobre els ocells, vulgui participar en un projecte de seguiment d'aquesta espècie de gran interès com a indicador ambiental. El projecte està especialment pensat per:

Centres educatius, en especial cicles superiors de l'Ensenyament Primari, Ensenyament Secundari Obligatori (ESO) i Batxillerat que vulguin utilitzar l'estudi de les orenetes cuablanques de la seva localitat com a eina pedagògica.

Associacions d'Escoltisme, Esplai i Lleure que vulguin participar en l'estudi de l'oreneta cuablanca com una forma d'endinsar-se en el coneixement de la natura.

Persones de qualsevol edat que voldrien participar en projectes de seguiment d'ocells però que no disposen de coneixements per participar en projectes més complexos.

Ornitòlegs aficionats i professionals que vulguin contribuir al coneixement d'aquesta espècie.

Per què l'oreneta cuablanca?

Hi ha diverses característiques de l'oreneta cuablanca que la converteixen en un ocell ideal pel seu estudi:

La seva amplia àrea de distribució a Catalunya, Balears i País Valencià, ja que cria a pràcticament tots els pobles i ciutats des del nivell del mar fins a l'alta muntanya.

El costum de nidificar a les façanes la fa una espècie propera a les persones i de fàcil observació.

La presència i l'abundància dels seus nius està fortament vinculada a les característiques dels edificis, al respecte humà pels nius i a les condicions de l'entorn, inclosa la qualitat atmosfèrica i la disponibilitat de fang.

La seva fàcil identificació i el seu aspecte simpàtic potencien la seva capacitat de seducció ambiental, amb un potencial educatiu enorme.

És un excel·lent indicador ambiental.

Per què es fa?

Per sensibilitzar la ciutadania de la vàlua del patrimoni natural del seu entorn immediat.

Per esperonar la participació social en l'observació de la natura i a fer ciència en general.

Per incentivar el lligam de les persones amb les aus i potenciar el respecte envers aquesta espècie en concret i el medi ambient en general.

Per conèixer l'estat actual de la població d'oreneta cuablanca als diversos municipis de Catalunya i poder-ne estudiar la seva evolució en el temps.

Per conèixer els requeriments ecològics de l'espècie, incloses les necessitats que té a l'hora de seleccionar els emplaçaments per bastir el niu.

Per disposar de dades útils a l'hora de definir les mesures de gestió i protecció de l'espècie, incloses les lligades amb qüestions urbanístiques.

Què cal fer per participar-hi?

Tot el que es requereix és fer un senzill cens de nius d'oreneta cuablanca.

Com es donen d'alta els participants?

Per donar-se d'alta com a participant només cal clicar a "Registra't" en la pàgina principal, omplir el formulari d'inscripció i ja podràs participar en el projecte. És molt senzill participar-hi però també és important dedicar uns minuts a llegir les instruccions i veure els tutorials en vídeo. Aquests pocs minuts et poden estalviar força temps investigant coses que són molt fàcils!

On es poden veure els resultats del projecte?

Tots els resultats es sintetitzen en forma de mapes, gràfics i taules a l'apartat "Dades" del web.

Quines institucions hi ha darrera el projecte?

El projecte Orenetes és una iniciativa de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO).

Instruccions

On es fan els censos?

En funció de les seves possibilitats, cada persona o entitat col·laboradora (escola, institut, esplai...) pot encarregar-se de censar tot un poble o ciutat o bé només una part. En nuclis urbans no gaire grans o en pobles on no hi hagi molts nius d'oreneta cuablanca, cada persona o entitat pot fàcilment encarregar-se de censar tota l'àrea urbana.

En concret, els cens s'ha de fer dins del que anomenem "unitat de mostreig": una combinació de quadrats de 200x200m que defineixen l'àrea exacte del poble o ciutat que volem censar.

La unitat de mostreig s'ha de crear des del portal web del projecte. En aquests vídeos t'ensenyen com fer-ho. És molt fàcil.

Quan es fan?

El cens s'ha de fer entre l'1 de maig i el 31 de juliol però recomanem fer-lo a partir de l'1 de juny que és quan hi ha més opcions que hi hagi pollets al niu i, per tant, les possibilitats de detectar nius actius és més alta.

Sempre es recomana fer els censos a primera hora del matí o al final de la tarda, quan fa menys calor i hi ha més activitat als nius.

Quant temps s'ha de dedicar a fer cada cens?

El necessari per prospectar adequadament la totalitat de carrers o nuclis d'edificis existents a la nostra unitat de mostreig. El cens es pot completar en un únic dia o segregar-lo en diferents dies però s'ha de fer íntegrament dins del període vàlid de cens (1 de mai a 31 de juliol).

Com es fan els censos?

Cada cens consisteix en recórrer tots i cadascun dels carrers i grups d'edificis inclosos dins la unitat de mostreig en busca de nius d'oreneta cuablanca.

El millor i més ràpid és entrar les dades al mateix moment que es fa el cens utilitzant l'app del projecte (només disponible per Android). És més ràpid i també més divertit!

Si no es disposa d'Android, es poden recollir les dades manualment utilitzant la fitxa de camp del projecte i després entrar-les al web.

Quins nius s'han de comptar?

El cens del projecte orenetes se centra en comptar només els nius que estan en plena construcció o que es troben en prous bones condicions com per ser ocupats per les orenetes de forma immediata. No s'han de comptabilitzar els nius trencats ni els que estan ocupats per altres espècies.

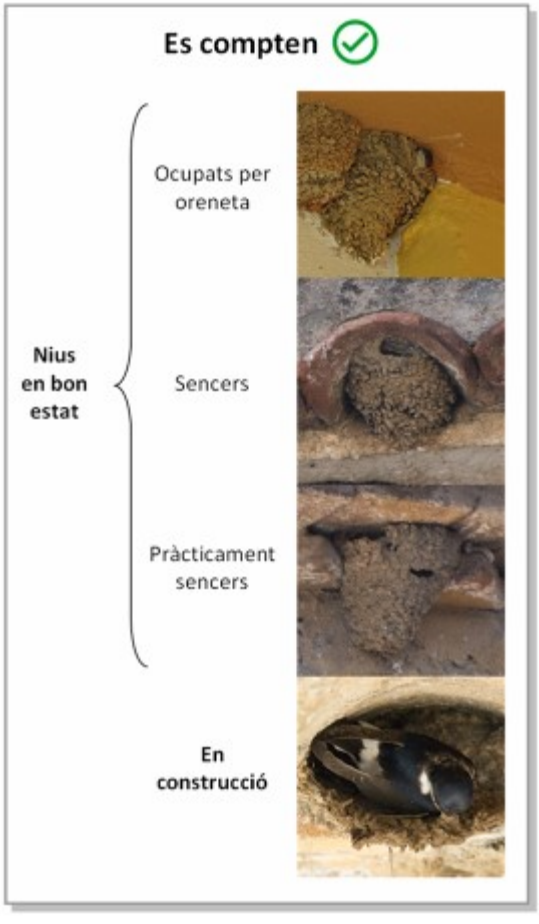

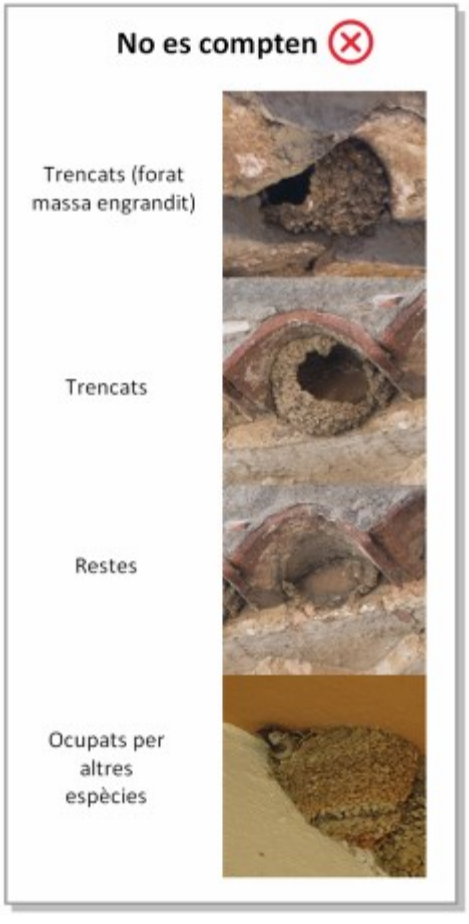

Quines dades s'han de prendre?

Dades de la jornada de cens
Municipi/Unitat de mostreig
Data
Hora d'inici
Hora de finalització
Observadors
Dades del cens
Adreça on es troben els nius
Tipus d'edifici
Nombre total de nius en bon estat
Nombre de niu actius (d'entre els que estan en bon estat)
Nombre de nius en construcció
Temps d'observació
Comentaris

Quin material es necessita per fer el cens?

Amb l'app:
Binoculars
Mòbil amb Android

Amb la fitxa de camp:
Binoculars
Rellotge / mòbil
Llapis o bolígraf
Fusta o carpeta de suport
Fitxa de camp per emplenar

Fitxa guia

Mapa de la unitat de mostreig

On es poden consultar les dades?

Totes les dades, tant les dels propis censos com les dels que fan la resta de participants, es poden visualitzar a

https://www.orenetes.cat/dades/mapa/082896/all/all/2026

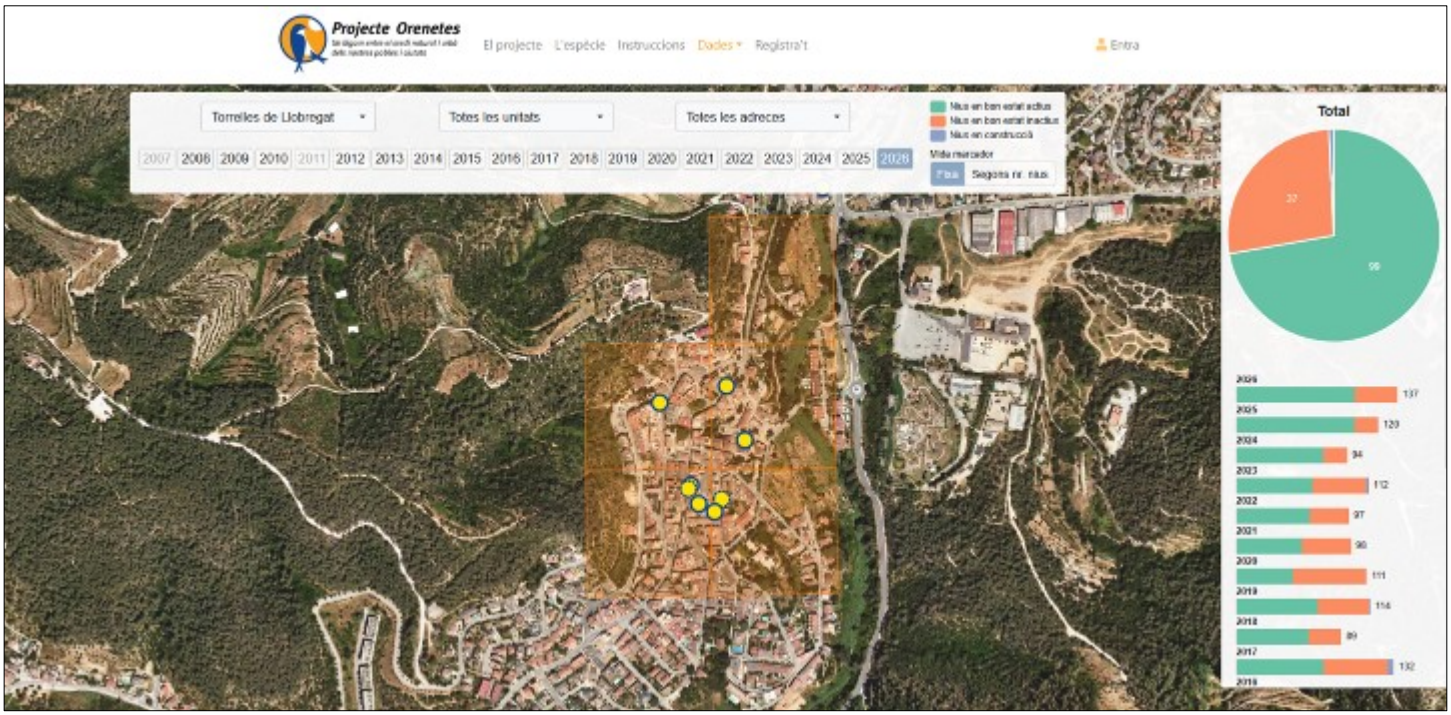

Captura de pantalla de la web del Projecte Orenetes amb les dades recollides al municipi de Torrelles de Llobregat.

El grup d´ornitologia de l´ANT va realitzar censos dels nius d´Oreneta cuablanca els anys 2001 i 2005 al municipi de Torrelles de Llobregat.

El 2007, quan es va iniciar el Projecte Orenetes, amb l´impuls de l´Institut Català d´Ornitologia i la Fundació Territori i Paisatge, es va tornar a fer aportant les dades locals al projecte. A partir d´aleshores es va fer cada any.

Hem considerat interessant recollir en aquest document un article publicat a la revista de divulgació científica de la Universitat de València de Pere Alzina Bilbeny i Enric Badosa Malagelada, precursors dels censos d´Oreneta cuablanca en el municipi d´Arenys de Mar, i d´una entrevista publicada al diari El Punt Avui a Pere Alzina Bilbeny on es detalla les raons que els van impulsar a fer els censos i expliquen la creació del Projecte Orenetes.

Ho hem complementat amb les instruccions, per a fer els censos, publicades a la web del Projecte Orenetes.